

მუნიციპალური ბიუჯეტი და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირები

DOI: <https://doi.org/10.52340/zssu.2024.16.03>

აბსტრაქტი: სტატიაში განხილულია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე პირთა ხარისხიანი სოციალური სერვისით უზრუნველყოფის, მათი ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და საზოგადოებაში ინტეგრაციის აქტუალური საკითხები. განხილულია არსებული მდგომარეობა და ყურადღება გამახვილებულია ამ მიმართულებით არსებულ ისეთ პრობლემურ საკითხებზე, როგორცაა: საგადასახადო შეღავათები; შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა (სამიზნე აუდიტორიის) დადგენა; სერვისის მიმწოდებელ სუბიექტებს შორის ეფექტური კოორდინაცია; შშმ პირთა დასაქმება. განხილულია თითოეულის რეალიზების პრაქტიკული გზები. ხაზგასმულია, რომ შესაძლებელია შშმ პირებზე ზრუნვის უფრო ეფექტური პრაქტიკის დამკვიდრება, რომელიც დაეფუძნება ბენეფიციართა ფინანსურ გაძლიერებას.

საკვანძო სიტყვები: მუნიციპალური ბიუჯეტი, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები, ხარისხიანი სოციალური სერვისი.

Giuli Ekhvaia

Municipality Budget and Persons with Disabilities

Abstract: The article discusses the current issues of providing quality social services to persons with disabilities living in Zugdidi municipality, with the aim of improving their physical and social condition and integrating them into society. In particular, attention is focused on the problematic situations such as: tax benefits identification of persons with disabilities, effective coordination between service providers and the target population, and employment of persons with disabilities. The article includes practical ways of realizing each of these goals. It concludes it is possible to establish more effective practices of caring for persons with disabilities, which will be based on the financial empowerment of the beneficiaries.

Tags: Municipality budget. Persons with disabilities. Quality social services.

მოქმედი კანონმდებლობით „ადგილობრივი თვითმმართველობა არის საქართველოს მოქალაქეთა უფლება და შესაძლებლობა, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების მეშვეობით, საქართველოს კანონმდებლობის ფარგლებში, ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესების შესაბამისად გადაწყვიტონ ადგილობრივი მნიშვნელობის საკითხები.“ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2244429>. სხვა სიტყვებით, მუნიციპალიტეტის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისა და შესაბამის ტერიტორიაზე მცხოვრებთა, აგრეთვე, იქ განლაგებულ საწარმოთა სპეციფიური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება წარმოადგენს ადგილობრივი თვითმმართველობის ფუნქციას.

ვინაიდან, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული პრობლემებისა და იქ მცხოვრებთა სოციალურ-ეკონომიკური საჭიროებების მოგვარება ადგილობრივი ხელისუფლების პრეროგატივაა, შესაბამისი დაფინანსებაც ადგილობრივი ბიუჯეტიდან ხორციელდება. ასეთ საჭიროებათა მგრნობიარე სფეროა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე (შემდგომში – შშმ) პირთა ხარისხიანი სოციალური სერვისით უზრუნველყოფა, მათი ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და საზოგადოებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობა. ქვეყანაში ამ საკითხს, წლიდან წლამდე სულ უფრო მეტი ყურადღება ექცევა, და ამ მიმართულებით სულ უფრო მეტი თანხა იხარჯება. ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის მერია გარკვეულ ყურადღებას უთმობს შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა საჭიროებების გათვალისწინებასა და ამავე მიზნით საბიუჯეტო სახსრების მობილიზებას, ასე მაგალითად:

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის 2023 წლის ბიუჯეტით გათვალისწინებულია ამ მიმართულებით სხვადასხვა პროგრამის დაფინანსება, რაც გულისხმობს გარკვეული ლიმიტის ფარგლებში, როგორც ერთჯერადი ფულად დახმარების გაწევას, ასევე დაფინანსებით ან/და თანადაფინანსებით წამლების, მკურნალობის, მოვლის, რეაბილიტაციისა და აბილიტაციის პროგრამების განხორციელებას, დამხმარე საშუალებებით უზრუნველყოფასა და სხვა. აღსანიშნავია, რომ ზოგიერთი პროგრამებით სარგებლობის პირობაა, რომ შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირი, ამავდროულად იყოს სოციალურად დაუცველი. ვფიქრობთ, პროგრამით სარგებლობა შშმ პირის სტატუსის მქონე ყველა პირს უნდა შეეძლოს.

მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა საბჭო, რომელიც დაკომპლექტებულია ხელისუფლების ადგილობრივი ორგანოების, ამ

მიმართულებით მომუშავე არასამთავრობო სექტორის წამომადგენლებითა და თვით შშმ-პირებით. საბჭო მიზნად ისახავს მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის განხილვა-ფორმირებაში მონაწილეობის მიღებას შესაბამისი მომსახურების გაწევის ეფექტური მექანიზმების შესამუშავებლად. განხორციელებული ღონისძიებების მიუხედავად, გამოწვევად რჩება, რისკჯგუფში მყოფ პირთა და მათი მხარდამჭერთა მხრიდან, უსამართლობის განცდა შესაბამისი თანხის განაწილების ან/და პროგრამების დანერგვის ან/და უკვე დანერგილში ჩართვის პროცესი. ცხადია, ყველასთვის მოსაწონი და აუცილებელი სერვისებით მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრებ შშმ პირთა უზრუნველყოფა შეუძლებელია. მაგრამ ასეთი განცდის აღმოფხვრის თუ არა, შემცირების მიზნით, აუცილებლად მიგვაჩნია ერთის მხრივ, სწორი საინფორმაციო კამპანიის წარმოება, მეორეს მხრივ კი მიღებული გადაწყვეტილებების მკაფიო და დამაჯერებლად დასაბუთება.

ამასთან, საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 21 თებერვლის N69 დადგენილებით (შემდგომში - დადგენილება) დამტკიცდა სოციალური რეაბილიტაციისა და ბავშვთა ზრუნვის სახელმწიფო პროგრამა, რომლითაც რიგი მნიშვნელოვანი საკითხებია გათვალისწინებული სხვადასხვა კატეგორიის მოსარგებლებთან ერთად შშმ პირთა რეაბილიტაციისა და დახმარების საკითხებზე. <https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/5727062>. პროგრამის საქვეუწყებო ტერიტორიაზე განხორციელებაში მნიშვნელოვანია მუნიციპალიტეტის როლი. ამის დადასტურებაა ამ მიმართულებით ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან გაწეული ხარჯების მოცულობა, რომელსაც ზრდის ტენდენცია ახასიათებს და ასე გამოიყურება:

2013 წელს ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ხარჯები სულ შეადგენდა - 15.841,5 ათას ლარს, სოციალური უზრუნველყოფის ხარჯები განსაზღვრული იყო - 1,173.0 ათასი ლარით. (<https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/1809846>), 2023 წელს ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ხარჯები განსაზღვრულია - 49.426.5 ათასი ლარით, სოციალური უზრუნველყოფის ხარჯები - 3,285.0 ათასი ლარით (<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/5674039>). ცხადია, სოციალური მომსახურების დიდი ნაწილი ცენტრალური ბიუჯეტიდან ფინანსდება და მუნიციპალიტეტების, მათ შორის, ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის სოციალური უზრუნველყოფის ხარჯები სრულად შშმ პირების საჭიროებებისა და სერვისისათვის არ და ვერ გაიცემა. აღნიშნულ სფეროში

არსებულ მდგომარეობას ჩვენ ამ პრიზმიდან ვაფასებთ და ყურადღებას ვამახვილებთ შემდეგ გარემოებაზე: 1. ბოლო ათწლეულში მუნიციპალიტეტის მიერ გაწეული სოციალური ხარჯები გასამმაგდა; 2. მიუხედავად ზრდისა, აღნიშნული ხარჯები უცვლელად შეადგენს მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ხარჯების დაახლოებით 1/15 ნაწილს.

მიუხედავად იმისა, რომ ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი (ბიუჯეტი) შშმ პირთა ხარისხიანი სოციალური სერვისით უზრუნველყოფის, მათი ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და საზოგადოებაში ინტეგრაციის მიზნით სულ უფრო მეტ პროგრამას ნერგავს და აფართოებს ამ მიმართულებით დაფინანსებას, ჯერაც ბევრი გამოწვევაა, რომელთაგან ჩვენ გამოვყოფთ შემდეგს:

საგადასახადო შეღავათები;

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა გამოვლენა (სამიზნე აუდიტორიის დადგენა);

სერვისის მიმწოდებელ სუბექტებს შორის ეფექტური კოორდინაცია (თანამშრომლობა);

შშმ პირთა დასაქმება;

დეცენტრალიზაცია.

განვიხილოთ თითოეული მათგანი ცალცალე:

საგადასახადო შეღავათები.

მოქმედი კანონმდებლობით შშმ პირები თავისუფლდებიან საშემოსავლო გადასახადისაგან - განსაზღვრულია დაუბეგრავი მინიმუმი. ვფიქრობთ, აღნიშნული საგადასახადო შეღავათი ბევრად უფრო ეფექტური იქნებოდა შემდეგი გარემოებების გათვალისწინებით:

დასაქმებული შშმ პირები საშემოსავლო გადასახადისგან სრულად უნდა თავისუფლდებოდნენ დაუბეგრავი მინიმუმის განსაზღვის გარეშე. შეუიარაღებელი თვალთაც ჩანს, რომ დასაქმებულთა მთლიან რაოდენობაში შშმ პირთა ხვედრითი წილი არ არის იმ მასშტაბის, რომ ამ სახის შეღავათმა მნიშვნელოვანი ფინანსური ზიანი მიაყენოს ქვეყნის ბიუჯეტს.

სხვადასხვა მიზეზების გამო, შშმ პირთა გარკვეული/დიდი ნაწილი ვერ ახერხებს მუშაობასა და ამ შედეგით სარგებლობას. მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, არასრულწლოვანი შშმ პირის მშობელზე და სრულწლოვანი შშმ პირის მხარდამჭერზე (მზრუნველზე), რომელიც რეალურად ზრუნავს ამ ადამიანზე, გავრცელდეს აღნიშნული საგადასახადო შედეგით. ეს წახალისებს ამ ოჯახების სოციალიზაციასა და ფინანსურ კეთილდღეობას. მრავალგზის დადასტურებულია, რომ სოციალური დახმარების/შემწეობის გაცემაზე გაცილებით ეფექტურია მხარდაჭერის მიმღებ პირთა მატერიალურად გაძლიერება, რომ თვითონ შეძლონ თავისი საჭიროებების უზრუნველყოფა.

სასურველია, საშემოსავლო გადასახადთან დაკავშირებული შედეგათები ტერიტორიულ პრინციპს დაეფუძნოს და განვიხილოთ ტერიტორიულ ჭრილში. აღნიშნულის განხორციელება ტექნიკურად სირთულეს არ წარმოადგენს, ტერიტორიული პრინციპით ამ გადასახადის მიხედვით შედეგათები, როგორც ცნობილია, მაღალმთიან რეგიონებში გამოიყენება. ასეთ შემთხვევაში, ადგილზე მომუშავე შშმ-პირის ან მისი მხარდამჭერის (მზრუნველის) საშემოსავლო გადასახადისაგან განთავისუფლება (თუნდაც დღეს მოქმედი პრაქტიკის ფარგლებში მხოლოდ შშმ პირების) კონკრეტულ მუნიციპალიტეტებში დასაქმების (ყოფნის) გამო, გაუმართლებელი შიდამიგრაციულ პროცესების შემცირების კონტექსტშიც მიმზიდველია, მოსახლეობის რეგიონებში დაკავების თვალსაზრისით. ეს შედეგათი ხელს შეუწყობს შშმ პირთა ოჯახის კეთილდღეობას. თუ რეგიონში სათანადო პირობები არ იქნება, ოჯახი ეცდება გადაბარგდეს იქ, სადაც, უკეთ გაართმევს თავს თავისი საჭიროების მოგვარებას.

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების გამოვლენის პრობლემები.

შშმ პირების სტატუსის დადგენა და სათანადო სერვისით უზრუნველყოფის ძირითადი ტვირთი მოდის ცენტრალურ ხელისუფლებასა და ცენტრალურ ბიუჯეტზე (შესაბამისი ხარჯების დაფინანსება). ეს ხორციელდება ცენტრალიზებულად, სოციალური სამსახურების მეშვეობით. ადგილობრივი ხელისუფლება თავისი ბიუჯეტით ამ პროცესში ერთგვარი „შემგების“, დამხარის როლშია.

ვისურვებდით, რომ ადგილობრივი ხელისუფლების როლი ამ მიმართულებით უფრო არსებითი იყოს. ადგილზე, ადგილობრივი საჭიროებები/გამოწვევები უკეთ ჩანს, აღნიშნული შესაძლებელია თუნდაც შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა წრის განსაზღვრისათვის

(თუნდაც ზემოთ ნახსენები რეალური მზრუნველის გამოვლების კონტექსტში). მით უფრო, რომ ასეთი თანამშრომლობის წარმატებული გამოცდილება არსებობს ქვეყანაში. ასე მაგალითად:

საქართველოს დაცვა და სამხედრო ვალდებულების მოხდა საამისო უნარის მქონე ყველა მოქალაქის მოვალეობაა. სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოსა და მუნიციპალიტეტის თანამდებობის პირების ვალდებულებანი მოქალაქის მიერ სამხედრო ვალდებულების შესრულებასთან დაკავშირებით კანონმდებლობით მკაფიოდ გამიჯნულია <https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/31780>. ამ გამიჯვნის შესაბამისად, დედისერთებს (რომლებიც კანონმდებლობით თავისუფლდებიან სამხედრო-სავალდებულო სამსახურიდან) ავლენს მერია (ცხადია, მუნიციპალიტეტის როლი ამ სფეროში აღნიშნულით არ შემოიფარგლება).

პირის საქართველოსთან სამართლებრივი კავშირის დადგენისა (მოქალაქეობის დადგენის) და სხვა მიზნებისათვის პირის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ყოფნის ფაქტს მუნიციპალიტეტის მერიასთან არსებული შესაბამისი კომისია ადგენს.

ეს მოკლე ჩამონათვალია ცენტრალურ ხელისუფლებას დაქვემდებარებული საკითხების გადაწყვეტაში ხელისუფლების ცენტრალური და ადგილობრივი ორგანოების წამატებული თანამშრომლობის.

შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა გამოვლების სფეროში არსებულ პრობლემებზე მიუთითებს ის გარემოებაც, რომ ზემოხსენებული დადგენილებით „მულტიგუნდის მიერ გამოვლენილი საჭიროებების შემთხვევაში, რომელიც დადასტურებულია არგუმენტირებული, ხელმოწერილი დასკვნითა და ინფორმაციით, რომ მომსახურების მიმწოდებელ ორგანიზაციას შესაძლებლობა აქვს, გაუფორმოს ხელშეკრულება შშმ პირებთან მუშაობის გამოცდილების მქონე პირებს, რომლებიც უზრუნველყოფენ შესაბამის ბენეფიციარებზე ინდივიდუალური დახმარების განხორციელებას“ ინდივიდუალურ დამხმარედ არ შეიძლება, შეირჩეს მომსახურების მიმღები პირის მშობლები, და-ძმები ან/და მომსახურების მიმღებ პირთან ერთად მუდმივად მცხოვრები პირები, ასევე სასამართლოს მიერ დანიშნული მხარდამჭერი“, ანალოგიურია შინმოვლის პროგრამაში

<https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/5727062> .

ვფიქრობთ, შესაბამისი სერვისის მიმღებ პირთა წრის განსაზღვრის ამ ფაქტზე სფეროში მხოლოდ „დასკვნასა“ და ინფორმაციაზე“ დაყრდნობით გადაწყვეტილებების მიღება გაუმართლებელია. ობიექტურად გაწერილი კრიტერიუმების არ არსებობისას, არსებობს ალბათობა, რომ გადაწყვეტილება მიიღება რომელიმე თანამშრომლის სუბიექტური შეხედულებით და მიზანი - სათანადო სერვისით შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უზრუნველყოფა - ვერ განხორციელდეს. ამ კონტექსტში უფრო მნიშვნელოვანია შშმ პირის მხარდამჭერმა (მზრუნველმა) მიიღოს შეღავათი - არ გადაიხადოს საშემოსავლო გადასახადი და ის იყოს ფინანსურად იმდენად დამოუკიდებელი, რომ ქონდეს შესაძლებლობა თვითონ შეარჩიოს დამხმარე (ასისტენტი) დამატებით ბიუროკრატიული პროცედურების გარეშე, იმ დროს და იმ ვადით, რასაც მიიჩნევს საჭიროდ შშმ პირის საუკეთესო ინტერესებიდან გამომდინარე. დღეს არსებული მიდგომა იწვევს პროცესის დროში გაწელვასა და დამატებით ძალისხმევას, სტატუსის მქონე პირთა კიდევ უფრო შეწუხებას.

სერვისის მიმწოდებელ სუბექტებს შორის ეფექტური კოორდინაციის (თანამშრომლობის) პრობლემა.

შშმ პირთათვის სათანადო მომსახურების გაწევა ხორციელდება როგორც სამთავრობო (ცენტრალური, ადგილობრივი), ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ. არასამთავრობო ორგანიზაციებში გამოიყოფა, როგორც ადგილობრივი დონორებით, შემომწირელებით, ასევე უცხოელი დამფუძნებლებითა და დონორების მხარდაჭერით ფუნქციონირებადი სუბიექტები. ჩვენ განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს თვით შშმ პირების ან/და მათი ოჯახის წევრების მიერ თავისი ან/და ოჯახის წევრების საჭიროებათათვის შექმნილი-მომუშავე ორგანიზაციები. ასე ვთქვათ, შშმ პირთა თანამშრომლობა. ცალკე საუბრის თემაა, რომ მათი მოტივაცია და საქმიანობის ეფექტურობაზე ზრუნვაც სხვებისგან განსხვავებული, უფრო სათუთი და უანგაროა. ვისურვებდით, ბევრ ასეთ ორგანიზაციას. თუმცა, ჩვენი ინფორმაციით, დღეის მდგომარეობით, ზუგდიდის მუნიციპალიტეტსა და საერთოდ, სამეგრელოს რეგიონში ასეთი მხოლოდ ერთი ორგანიზაცია ფუნქციონირებს.

თითოეულ ორგანიზაციას, თანამშრომლობას ამ ფაქტში თემის/საკითხის გადაჭრაში თავისი მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს, მაგრამ არსებობს რიგი წინააღმდეგობები. უმნიშვნელოვანესად კი მიგვაჩნია შესაბამის პირთა წრის განსაზღვრის სირთულეები:

მიუხედავად იმისა, რომ მომსახურეობის მიმღებ (რისკჯგუფში მყოფ) პირთა წრე კანონითაა განსაზღვრული, გამოწვევად რჩება შესაბამისი სტატუსის მიღება (დადგენა). შესაბამისი სამედიცინო მომსახურეობის მიღება ყველგან არ არის ხელმისაწვდომი. უახლოეს წარსულში კი, სულაც რეგიონისა და დაწესებულებების მიხედვით დიფერენცირებული გახლდათ. ამჟამად, მიუხედავად იმისა, რომ ეს დიფერენციაცია შეიცვალა და გაიზარდა (გაფართოვდა) სტატუსის მიმნიჭებელ სუბიექტთა წრე, ხშირია შემთხვევა, როდესაც ექიმები (დაწესებულებები) ცდილობენ თავი აარიდონ სტატუსის დაგენასა და შესაბამისი სამედიცინო დოკუმენტის (დასკვნის) გაცემას. მიზეზი სხვადასხვაა. მათ შორის, პასუხისმეგბლობის თავიდან არიდების სურვილიც. შესაბამისად, არც თუ იშვიათია კონფლიქტური სიტუაციები სტატუსის დამდგენ (დაწესებულება, ექიმი) და სტატუს დასადგენ პირთა შორის.

არასამთავრობო ორგანიზაციები და თვით შშმ პირთა თანამშრომლობა რისკჯგუფში მყოფ პირებს საკუთარი ძალებით იძიებენ და მათ საკუთარი შეხედულებისამებრ არჩევენ. მაგრამ ამ ორგანიზაციებს, ხშირ შემთხვევაში, წესდებით დადგენილი აქვთ, რომ რისკჯგუფში მყოფ პირთა სათანადო სერვისით უზრუნველსაყოფად, ამ ადამიანებს უკვე უნდა ქონდეთ დადგენილი შშმ პირის სტატუსი. შეიძლება ითქვას, იქმნება მაგიური წრე, რომლის გარღვევა შშმ პირთათვის საკმაოდ რთულია. ეს გარემოება ზემოთ მითითებული პრობლემის მრავალწახნაგობისა და სირთულის კიდევ ერთი დადასტურებაა.

ამ წრის გასარღვევად ქმედითი, მაგრამ არა დაუძლეველი ღონისძიებებია გასატარებელი, მათ შორის ალბათ სტატუსის დამდგენთა (სამედიცინო დაწესებულების, ექიმის) მოვალეობის მკაფიოდ განსაზღვრა და ჩამოყალიბება, საქმიანობის სათანადო ადმინისტრირება, დარღვევებზე დროული და ადეკვატური რეაგირება. არსებული პრობლემების მოგვარებას მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს, სტატუსის დადგენა-შეფასების ბიო-ფსიქო-სოციალურ მოდელზე გადასვლა, ნაცვლად დღეს მოქმედი შეფასების სამედიცინო მოდელისა.

შშმ პირების დასაქმების პრობლემები.

კერძო სექტორში შშმ პირის დასაქმების შემთხვევაში სახელმწიფო უზრუნველყოფს (იღებს ვალდებულებას) მოაწყოს და სრულად ადაპტირებული გახადოს აღნიშნული ბიზნესი (პირის სამუშაო ადგილი). აღნიშნულის მიუხედავად, გამოწვევაა შშმ პირთა დასაქმება კერძო სექტორში.

ვფიქრობთ, უფრო ქმედითი იქნება, ბიზნესის სხვაგვარი წახალისება დაასაქმოს შშმ პირი. თუნდაც, ყოველ დასაქმებულ შშმ პირზე ბიზნესს რომ ქონდეს (გაეწიოს) გარკვეული საგადასახადო კონკრეტული შეღავათი, გარკვეული პირობებით გათავისუფლების ჩათვლით. ასეთი წარსული გამოცდილება ქვეყანას გააჩნია და დღემდე აქტიურად გამოყენება განვითარებულ ქვეყნებში. ასე მაგალითად, შესაძლებელია ყოველ დასაქმებულ შშმ პირზე საგადასახადო შეღავათის გაწევა ან დასაქმებულთა საერთო რიცხოვნებაში შშმ პირთა გარკვეულ ხვედრით წილზე საწარმოსათვის იმოქმედოს დაბეგვრის სპეციალურმა რეჟიმმა, როგორც ეს ხდება მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირების, მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე მეწარმე ფიზიკური პირების, სპეციალური სავაჭრო ზონის სტატუსის მქონე იურიდიული პირების შემთხვევაში.

დეცენტალიზაცია.

ისტორიული გამოცდილება ადასტურებს, რომ საზოგადოებრივი კეთილდღეობის უზრუნველყოფა, თითოეული მოქალაქისა თუ საზოგადოებრივი ჯგუფის თავისუფალი განვითარება, სრულფასოვანი საზოგადოებრივი მომსახურების წარმოება შეუძლებელია მხოლოდ ცენტრალიზებული მმართველობის პირობებში. იმისათვის, რომ მმართველობის სისტემამ ადეკვატურად უპასუხოს საზოგადოებრივ მოთხოვნილებებს და უზრუნველყოფილ იქნას მოქალაქეთა მონაწილეობა გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში, აუცილებელია მმართველობითი უფლებამოსილებებისა და შესაბამისი რესურსების გადანაწილება მმართველობის ცენტრალურ და ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეებს შორის (<https://mrdi.gov.ge/ka/press->) .

შშმ პირებზე ზრუნვის მრავალწახნაგოვანი და მგრძობიარე პრობლემების გადაჭრაც მხოლოდ მუნიციპალიტეტების დონეზე შეუძლებელია. მუნიციპალიტეტმა (ჩვენს შემთხვევაში შშმ პირებზე ზრუნვის მიმართულებით) უნდა შეავსოს სამთავრობო სოციალური პროგრამებით განსაზღვრული ღონისძიებები და უზრუნველყოს მის ტერიტორიაზე შშმ

პირთათვის სათანადო სერვისების ხელმისაწვდომობის, მათი მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და საზოგადოებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობა. აღნიშნულისთვის მნიშვნელოვანი დაბრკოლებაა ის გარემოება, რომ ქვეყანაში რეალური დეცენტრალიზაცია და რეალური ადგილობრივი თვითმმართველობა ჯერაც არ დამკვიდრებულა. ასე მაგალითათ, სათანადო სერვისები მუნიციპალიტეტებმა უნდა გასწიონ, მაგრამ ბენეფიციართა წრის (რისკჯგუფში მყოფ პირთა) დადგენის პროცესზე ხშირ შემთხვევაში, გავლენა არ გააჩნიათ. რეალური დეცენტრალიზაციისა და რეალური ადგილობრივი თვითმმართველობის დამკვიდრების გარეშე, მუნიციპალიტეტებს ერთის მხრივ, რეალური ბერკეტი (უფლება-მოსილება) არ გააჩნიათ ქმედითი ღონისძიებების განსახორციელებლად, მეორეს მხრივ, არც საკმარისი საკუთარი შემოსავლის წყაროები საიმისოდ, რომ თავისუფალნი იყვნენ მის განკარგვაში.

სახელმწიფო ხელისუფლებისა და თვითმმართველი ერთეულის უფლებამოსილების გამიჯვნა სუბსიდიარობის პრინციპის საფუძველზე არის ის ბაზისი, რომელზე დაყრდნობითაც უნდა მოხდეს საბჭოური მემკვიდრეობით მიღებული ცენტრალიზებული მართვის საბოლოო გარდაქმნა, ცენტრიდან ადგილებზე უფლებამოსილებების თანდათანობითი გადატანა, რაც უზრუნველყოფს საკითხების ადგილობრივი სპეციფიკის გათვალისწინებით უფრო ეფექტიან და ოპერატიულ გადაწყვეტას;<https://mrdi.gov.ge/ka/press->

ყოველივე ზემო აღნიშნულის რეალიზაცია ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტში შშმ პირთა ხარისხიანი სოციალური სერვისით უზრუნველყოფის, მათი ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და საზოგადოებაში ინტეგრაციის უფრო ეფექტური პრაქტიკის დამკვიდრებას, რომელიც დაეფუძნება მხარდასაჭერთა ფინანსურ გაძლიერებას, შემწეობაზე ნაკლებ დამოკიდებულებას, აგრეთვე, თვითკმარობისა და თვითუზრუნველყოფის პრინციპებს.

ლიტერატურა:

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება №43 2012 წლის 28 დეკემბერი ქ. ზუგდიდი „ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის 2013 წლის ბიუჯეტის დამტკიცების თაობაზე“, <https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/1809846> 24.04.2023წ.

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს დადგენილება №44 2022 წლის 28 დეკემბერი ქ.ზუგდიდი „ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის 2023 წლის ბიუჯეტის დამტკიცების შესახებ“ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/5674039> 24.04.2023წ.

საქართველოს მთავრობის დადგენილება №69 2023 წლის 21 თებერვალი ქ. თბილისი „სოციალური რეაბილიტაციისა და ბავშვზე ზრუნვის 2023 წლის სახელმწიფო პროგრამის დამტკიცების შესახებ. <https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/5727062> 24.04.2023წ.

საქართველოს ორგანული კანონი - „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2244429> 24.04.2023წ.

დეცენტრალიზაციის სტრატეგია 2020-2025წ.წ. <https://mrdi.gov.ge/ka/press-> 29.04.2023წ.

საქართველოს კანონი სამხედრო ვალდებულებისა და სამხედრო სამსახურის შესახებ - <https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/31780> 06.07.2023წ.